

Død over indlæringen

Af Martin Spang Olsen

(Bragt i Berlingske Tidende 20/9-06. Titlen ændret til "Læring involveres både sind, krop og ånd")

Indlæring betyder den del af læringsritualet, hvor man rent faktisk lærer noget af en lærer. I respekt og dialog, men, *let's face it*, i praksis envejs. Indlæring er beregnet til at træde i kraft, når det grundlæggende skal læres – læsning, skrivning, regning, osv. – med andre ord hovedformålet med at gå i skole.

Fænomenet er imidlertid afskaffet for flere år siden, hvilket formodentlig vil komme bag på de fleste. Dommen lød på, at læreren ikke skal fylde lærdom på eleven ("tankpasser-pædagogik"), men at det skal ske i et samarbejde (af en eller anden grund kaldet "læring"), hvor eleven selv er ansvarlig for udbyttet.

Alligevel lader det fortsat til at undre høj og lav, at de danske skolebørn ikke længere får lært sig de basale kundskaber, som er en så vigtig del af skolegangen. Men for det første er netop denne del af læringsritualet fjernet, for det andet ignorerer man fortsat en række af de andre ingredienser, som skal til, for at man kan lære noget, herunder:

1. **Bevægelse.** Der er almindelig enighed blandt fagfolk om, at fysisk bevægelse har en gavnlig virkning på sundhed, humør og læring, men er bevægelse ikke bare motion eller sport. Der er udviklet bevægelsessystemer, der retter sig direkte mod forbedret indlærings- og koncentrationsevne, men de er fraværende på skoleskemaet.
2. **Holdning.** De gammeldags skolepulte havde skrå borde, så børnene ikke skulle "knække" i nakken for at læse i deres bøger. Mens stolene er blevet betydeligt forbedret gennem tiderne (uden dog at komme op på siden af skolepultene), er bordene stadig vandrette. Det betyder dårligere blodgennemstrømning til hovedet, med spændinger, træthed, dårlige rygge og nedsat indlæringsevne til følge.
3. **Vand.** Vand (og masser af det) er den vigtigste forudsætning for et balanceret energiniveau. Når man føler sig "sukkerkold" er man som regel bare tørstig. Noget så simpelt som at have en kande vand, et par skiver citron og nogle glas stående i

klasseværelset er i mange tilfælde nok til at ændre de unges vaner. Desværre er Cola stadig den hyppigst forekommende væske i folkeskolen.

4. **Mindre sukker.** Al forskning viser, at for stort indtag af hvidt sukker påvirker kroppens energibalance i negativ retning og resulterer i en blanding af hyperaktivitet og apati, der virker ødelæggende på koncentrationsevnen. I længden tager fordøjelsen skade, og der kan opstå insulinresistens. Det giver grobund for fedme og endnu dårligere energibalance. Der findes ingen officiel afstandstagen fra sukker i skolen, og kun de færreste skoler orker at tage sig af problemstillingen.
5. **Musik.** Musik er en af de mest gennemdokumenterede veje til hurtigere indlæring. Hele vejen gennem de 20. årh. er der lavet forsøg, der viser, at børn, der udsættes for (eller helst: udøver) musik, lærer hurtigere. Det lader dog til, at det er den klassiske musik, der virker bedst, hvilket formodentlig kan tilskrives de lange fraseringer, der samarbejder med hjernens egen måde at danne billeder på. Taktfast musik har andre fordele for børnene, men det er den rolige ”u-rytmiske” musik, der hjælper på indlæringen. Men hvor meget klassik (eller bare rolig) musik er der lige i folkeskolen?
6. **Remser og udenadslære.** Ved at lave remser ud af nøgleinformation, sidder den bedre fast, for herved aktiverer man begge hjernehalvdele. Desuden er forudsætningen for en senere paratviden, at man kan sin viden ”udenad”. Men da den slags stadig forbindes med Den Sorte Skole, bliver det store potentiale i remser og udenadslære ikke udnyttet.
7. **Oplæsning.** Ved at læse sine tekster op (”deklamere” dem) opstår lidt af den samme effekt. I gamle dage var det en naturlig del af undervisningen, hvorved man også øvede sig i formidling af det tillærte. Sproglig tydelighed trænes nu en gang bedst gennem oplæsning, men desværre er retorik er bortfaldet som selvstændigt fag på seminariet for omkring 6 års siden.
8. **Buede linier.** Det lader til, at hjernen arbejder bedst, når den ikke er omgivet af lige linjer overalt. Det har arkitekterne respekteret siden oldtiden, men i moderne arkitektur er det ikke til at komme til for lige linjer. Hvorfor mon kunstnere gennem tiden er taget ud i naturen og ikke til Albertslund Stationsby for

at blive inspirerede? Det er stadig tabu at nævne, at moderne arkitektur formodentlig er på et gigantisk vildspor, når det drejer sig om trivsel – og her altså også, når det drejer sig om forudsætninger indlæring.

9. **Fordybelse.** Fordybelse kræver ro. Moderne børns rastløshed afspejler deres ofte en indre uro, men både sind og krop kan afspændes gennem aktive øvelser. Stræk- og vejrtrækningsøvelser kombineret med meditation er ofte noget børn modtager med kyshånd, når de først er kommet sig over genertheden. Øvelserne tager få minutter at udføre, og de omsætter sig omgående til forbedret koncentration og humør.
10. **Sansetræning.** Der findes desværre ikke andre måder at lære på end gennem sanserne. Alligevel forventes det åbenbart, at børns sanser fungerer perfekt, og at det i hvert fald ikke er skolens opgave gøre noget ved sagen. De mange gennemprøvede metoder til optræning af sanserne undervises stadig ikke på seminarierne (og derfor heller ikke i folkeskolen).

Mens alle råber på en national standard og kanon i folkeskolen, er niveauet på seminarierne støt faldet de sidste 20 år, hvor man indledte med at indføre det voldsomt kritiserede taxametersystem, senere fjernede grunduddannelsen for så til sidst at pålægge de studerende 4 linjefag i stedet for 2. Seminarierne har ikke det, der ligner en national standard, og rektorerne kan selv bestemme, hvor meget undervisning, der udbydes. Det hjælper kun lidt, at man forsøger at forbedre strukturen i folkeskolen, når læreruddannelserne samtidig forringes. For selvom de fleste skoler nok ville tilslutte sig de 10 punkter i teorien, mangler der stadig en almindelig anerkendelse af, at læring involverer både sind, krop og ånd – og først og fremmest mangler lærerne redskaber, der ligger ud over den traditionelle skoleundervisning.

Målet er naturligvis en forbedret faglighed, og for min skyld også gerne målbarhed og hjælp til de kloge. Men det hjælper nu en gang ikke at trykke hårdere på speederen på en bil uden hjul. Børn elsker fordybelsen lige så højt som voksne, men nogen skal lære dem den først.

I det hele taget er ubalancen i folkeskolen er lidt ligesom allergi: Hvis man reagerer allergisk på pollen, skal man ikke have endnu mere pollen. Så bliver man bare mere syg. Hvis en elev er dårlig til dansk,

hjælper det kun lidt med flere dansktimer. Kun ved at skabe ordentlige forudsætninger for indlæringen på et tidligt tidspunkt i skoleforløbet, afhjælper man den langsomme læring og skaber en god cirkel af nysgerrighed og faglighed.

Jeg tilbyder herved at stille min hjælp gratis til rådighed for enhver skole, der vælger at omsætte min 10-punktsliste i praksis. Lad os dog en gang for alle vise verden, hvor nemt det kan være at lære de skolefag! Undervisningsministeriet, Bertel Haarder, DPU og diverse fagfolk, jeg har haft dialog med gennem årene, går tilsyneladende *alle* ind for en styrkelse af indlæringen gennem bevægelse og sansetræning. Hvorfor sker der så ikke noget? Og når der sker noget, er det det gale? Efter at have holdt hundredvis af foredrag om sagen, skrevet bøger og artikler og uddannet næsten hundrede lærere i sansetræning må jeg indrømme, at jeg synes, jeg har gjort min del. Jeg er jo ikke skolelærer, og før eller siden går det vel op for politikerne, at der spildes kostbar barndom og ungdom med at repetere de samme ineffektive metoder. Men tiden er åbenbart ikke inde endnu. Hvor ondt skal det gøre, før det må have lov at gøre godt?

©MSO2006